

קלמנוביץ עם לי מנגופה, אשת נשיא בופותאטסואנה

והי שטות גמורה. אין לקלמנוביץ לגיונות — לא רוסיים ולא ישראלים — שאפשר היה לחולל בעזרתם הפיכה.

הסיפור הוא יותר פרוזאי. במדינה שולטת מיפלגה-יחידה, "מיפלגת-הים" הפכה הסוציאליסטית. בתוך מיפלגה זו קיימת מידה של דמוקרטיה.

הנשיא סטיוונס הודקן ופרש מה-שילטון. במיפלגה נערכה התמודדות בין כמה מועמדים, וביניהם סגרה-ני שיא. לבסוף נבחר הגנרל מומו שהיה שר בממשלה ומפקד הצבא. באחרונה, דווקא סולקו ממשורותיהם כמה שרים, שהיו מקורבים לקלמנוביץ.

אין גם אמת בסיפור כאילו הכיר קלמנוביץ בטיסה את אשתו של מומו, חנה, ושכך התקרב לבעלה. ההיכרות נערכה בנסיונות אחרות.

קלמנוביץ הציע לנשיא פרויקטים שונים. בין השאר: חברה לאוטובוסים, חווה חקלאית, קאזינו. הוא קיבל זיכיון לכריית-יהלומים. אולם עסקים אלה הם עדיין בשלבים של הקמה, ונראה שהפיסיד שם כספים לא-מעטים. הוא גם מכהן כיועץ הכלכלי של הנשיא.

(המשך בעמוד 42)

תחילה היה לנציגות משרד קטן מול היכל התרבות, לאחר מכן רכשה בניין מול מלון הילטון, ליד השגרירות הבריטית. בבניין, שעלה 1.2 מיליון דולר, הושקע מיליון נוסף כדי להפכו לשגרירות מפוארת לכל דבר, בעלת סמל ממלכתי וחזית-זכוכית מפוארת. אולם אין הוא שייך לקלמנוביץ, אלא למדינת-החסות. קלמנוביץ ישב בו עד למעצרו.

הבניין לא אושר לפני-כן כבית-מישרדים. קלמנוביץ השיג את הרישיון מהעירייה. אחר-כך היו יגאל גריפל, אריה קמר וחיים בסוק, נציגי-העירייה, אורחיו באפריקה.

העסקים במדינת-החסות היו יסוד להון-המיליונים של קלמנוביץ. היו לו רעיונות מצוינים. הוא יזם פרויקטים, עיניו בהם משקיעים ישראלים, שעדי-מם הסתכסך, ואחר-כך משקיעים בינלאומיים.

בשלב זה פנה קלמנוביץ לנשיא השחור, מנגופה, וביקש לשחרר אותו מתפקידו השכיר, כדי שיוכל להיות שותף לעסקים. הוא הציע את שרותיו גם להבא, כיועץ לנשיא, אך בלי שכר.

בין השאר יזם את הקמתו של איצטדיון מפואר, פרי תכנונו של הרדריכל התל-אביבי ישראל גורוביץ, מרכז-קניות גדול בעיר חרנקוואה, וכי עיקר פרויקט גדול של שיכון זול, שהעלה בהרבה את הרמה המקובלת במדינת-החסות. אחר משותפיו שם היה מוטי יזסר, יוזם העיר עימנואל בגרה המערבית.

הוא התחיל להרוויח כספים גדולים. תחילה היה שותף בעסקים אלה כאזרחים נמוכים, אך בהדרגה העלה את האחוזים שלו והפך בעלה-הגדול. הוא צבר מיליונים.

זה הביא אותו לעסקים בינלאומיים. הוא הקים חברות בינלאומיות, התקשר עם החברה הגדולה מאוקרדיץ, שמת-כזה בעיירה צוג בשווייץ. הוא התחיל לעשות עסקים בין מדינות שונות, מימן פרויקטים, סחר בנפט ובסחורות אחרות במימדים גדולים.

מרקוס, האסיר במוזאמביק, מאחורי גבו של פלאטו, שהבטיח לכל שהוא פועל ללא-שכר, מטעמים ציוניים בלבד. במשך ומדמה עסק קלמנוביץ בי-עסקי-אמריקאיות. הוא הביא ארצה כמה אמני-איכות כמו הזוג פאנוב. אולם העסקים לא הצליחו ביותר.

נשיא-בופותאטסואנה התרשם מקל-מנוביץ המבריק. היו כמה מועמדים לתפקיד של נציג מדינת-החסות בישראל, אולם הוא העדיף את קלמנוביץ על פני כולם. הוא שכר אותו כנציגו הרישמי.

כל מי שיכול, והתברר לו שבשום אופן לא מוכנים לשחרר את תומפסון, האמריקאים רצו שהוא יהיה משל לכל מי שיחשוב על בגידה בארצות-הברית. קלמנוביץ ממש ניגד להם, ונכנס להם לנשמה, אבל הם לא הסכימו. אז הוא טילפן אלי ואמר לי שאפסה כל תיקוה, שיש מטוס לישראל בעוד שלוש שעות, וכדאי שהוא יחזור בו. אמרתי לו לא למת, שישאר עוד לילה בוושינגטון.

במיקרה, באותו ערב, היתה ארוחת-ערב חגיגת בביתה של מישפחה אלן, מישפחה עשירה ועתירת-קשרים בוושינגטון. הבן שלהם, מתוך אידיאולוגיה, היה מברית אנשים ממיוחד-ברלין למערכה ונתפס. הוא ישב בכלא בגרמניה המיוחית. באותה ארוחת-ערב ביקשה אמו של האסיר מכמה אנשי משרד-החוץ עזרה לבנה, ואז התברר שיש אפשרות להחליף אותו בתומפסון על-ידי קלמנוביץ.

למחרת, השכם כבוקר התקשרו עם קלמנוביץ במלון, וכך החלה לרוץ ההחלפה המשולשת. אני שוחחתי עם פוגל, והוא הסכים מיד להחליף את האסיר האמריקאי הלאומני במרגל המפורסם תומפסון. כתוספת לכל העניין שוחרר גם מירון מרקוס ממוזאמביק חזר לישראל.

גם את ויקטור לואיס היכרת לקלמנוביץ, ואני בטוח שהוא שמר איתם על קשר. זה את האיש שהביא אותו לבופותאטסואנה אני היכרתי לו. זה היה רבי גרינפילד, שבא לישראל ושוחח איתי, ושאל על איש מתאים להיות עוזרו של נשיא-בופותאטסואנה. אני המלצתי על קלמנוביץ, וכך הוא הגיע לשם.

קלמנוביץ הוא בחור מוכשר ופיקח. הוא עלה לישראל ב-1971 ולמד עברית באולפן. בד בבד למד גם אנגלית, ושלט בשתי השפות במהירות. הוא דובר גם רוסית, אידיש וגרמנית. הוא בחור שאפתן מאוד, יודע להדחק לכל מקום, יש לו קסם אישי רב והוא יודע לשחק כל תפקיד. הוא יכול להיות שרמנט, איש-עסקים, ופלייבוי.

עד כאן דבריו של פלאטו-שרון. אנשים המכירים את השניים מתקופת-עבודתם המשותפת, מספרים כי אחרי תקופה קצרה החל קלמנוביץ מתקרב יותר ויותר אל הבוס. הוא דיבר אתו אידיש ודחק לאסילאט הצידה את ג'אק בן-אודיס, שהיה עד אז עוזרו הראשי של פלאטו-שרון.

ציון צפירי, העולם הזה

ציון צפירי, העולם הזה

חדש. זהו "הרב" רוני גרינוואלד, אישיות יהודית-אמריקאית בעלת דיו-עות מתקדמות, שהיה קשור עם מדינת-החסות הדרום-אפריקאית בופותאטסור-אנה. הוא ערך היכרות בינו ובין נשיא-המדינה.

מדינות-החסות של דרום-אפריקה מנודות בעולם, הרואה בהן, בצדק, מכשיר של המישטר הגזעני הנתעב של הרפובליקה הפאשיסטית. משום-כך זהו כר-פעולה נרחב לאיש-עסקים שאינו מקפיד בענייני-מצפון. למרגל סובייטי זה יכול היה להיות, כמובן, כיסוי מושל-לם.

עוד לפני כן החליט קלמנוביץ כי אין לו עוד חשק להיות עוזר של מישטר, גם אם זה פלאטו-שרון, שאותו העריץ, וששימש לו כרוגמה. השניים רבו בגלל שכר-סירחה של 10 אלפים דולר שגבה קלמנוביץ מקרוביו של

קלמנוביץ עם סילווייה זלמנסון (בברית-המולה של בן פלאטו-שרון) סיפור בעולם מרוטיה

המור הראשון. מרגל שתול לא היה צריך להתעסק בעניינים כאלה ולבוא במגע עם איש כזה.

יתכן שקלמנוביץ — אם אכן היה מרגל — נאלץ לעסוק בכך למען פלאטו, וסמך על כך שעצם החוצפה שבפעולה גלויה כזאת, לעיני כל, תמנע חשד.

לאחר מכן גם הכיר את ויקטור לואיס, עיתונאי סובייטי הנחשב כשי-ליה הקג'ב, בתיווכו של פלאטו-שרון. גם אז רצה קלמנוביץ להעסיק את מיירי ויכרוני בעשיית היסיוניזם למען פלאטו. היא סירבה באדיבות.

כיסוי בדרום-אפריקה? עת הפעולה הזאת הכיר קלמנו-ביץ את האיש שפתח לפניו עולם

פלאטו-שרון על קלמנוביץ

מאז שהתפרסם בטלוויזיה דבר מעצרו של שבתאי קלמנוביץ בחשך ריגול, פנו עיתונאים רבים לשמואל פלאטו-שרון כדי לברר מפיו פרטים על קלמנוביץ. למרות שהשניים נפרדו ב-1978, ולא בדידות, ומאז כמעט שלא נפגשו, מסרב פלאטו-שרון להשמיץ את קלמנוביץ. "בעת, כאשר הוא עצור, ממילא ישפכו עליו כולם זבל, ואם הוא אשם הוא יקבל אחר-כך את מה שמגיע לו. אבל אולי הוא חדי'משפע, אז למה שאני אוסיף על ההשמצות?" אמר פלאטו-שרון, וסיפר על התקופה שבה עבד אצלו קלמנוביץ כיועץ בלמנטרי.

הוא בא אלי מייגאל הורוביץ. הוא ידע שאצלי יקבל כמה לירות יותר. הוא היה איש-הקשר שלי עם עול-לירוסיה, ועשה עבודה נהדרת. את כל הקולות של הרוסים קיבלתי בגלל הקשרים והעבודה שלו.

קלמנוביץ הוא בחור מאוד פיקח ויעיל. לרוגמה, כאשר הסתיימה מערכת-הבחירות שלי ב-1977, הייתי מוכרח לפזק מיד את כל הסניפים שלנו בארץ, כי כל יום נוסף עלה המון כסף ללא צורך. זה לא דבר קל לסגור סניפים עם אנשים שעבדו יחד לקראת בחירות, הם מרגישים כמו מישפחה קטנה. אמרתי לקלמנוביץ לעשות זאת תוך 48 שעות. הוא לקח מכונית, התרוצץ לכל מקום בעצמו, ואחרי 48 שעות בא ואמר לי: "בוס, גמרנו, אין סניפים ואין כלום." הוא לקח איתו את המפתחות של המישרדים, וסיים את הכל ביעילות רבה. אני זוכר זאת עד היום.

אני בטוח שכונני הוא אל היה מרגל. הרי אני הצגתי לו את וולפגאנג פוגל, עורך-הדיון המפורסם ממוזאמביק, שהתמחה בשחרור אסירים ומרגלים.

כל העניין התחיל כאשר אמו של בחור בשם מירון מרקוס באה אלי, וביקשה ממני למצוא את בנה שנעלם שנה קודם לכן ליד מוזאמביק. הוא טס שם במטוס קטן, ועיקבותיו נעלמו.

טילפנתי לפוגל, והוא איתר את מרקוס תוך 25 דקות. הוא אמר לי: "יש לך מול שזה במוזאמביק, שהיא גרושה של גרמניה המיוחית, ויש לי טלפון ישיר לנשיא שלה." הוא אמר לי שמרקוס חי, נמצא במאסר ונידון למות. כאשר ביקשתי לשחרר את מרקוס, שאל אותי פוגל את מי אני מוכן לתת במקומו. שאלתי את מי הם רוצים, והוא אמר לי שהם רוצים את רוברט תומפסון, אלוף-מישנה אמריקאי, שמפני אידיאולוגיה ריגל לטובת ברית-המעצמות. הוא נידון בארצות-הברית ל-30 שנות מאסר. הרוסים רצו נורא לשחרר אותו.

שלחתי את קלמנוביץ לגרמניה כמה פעמים, כדי לשוחח עם פוגל. לפוגל היה מישרר גם במוזאמביק למיורח-במערבה. הוא סידר מיד אישור-כניסה לקלמנוביץ למיורח-ברלין.

עלמה טיהר, העולם הזה

ההפיכה שלא היתה

ברק זה התחילו גם עסקיו של קלמנוביץ במדינה סייריה-ליאונה, כמערב אפריקה. זוהי מדינה בעלת אוכלוסיה של 3.5 מיליון, כשליש ממדינה מוסלמית. היא אחת המדינות הנחד-שלול והמושחתות ביבשת. השבוע פורסם כאילו חולל שם קלמנוביץ הפיכה, הפיל את הנשיא סיאקה סטיוונס והמליך את הרמטכ"ל, ג'ייסי מומו.

קלמנוביץ בפעולה (1978) מלוונות-פיאר, מחלקה ראשונה

אילנה אלון